

XXIV IANUARIE

Conferință ținută la serbarea școlară din 24 Ianuarie 1905
în Ateneul Român

DE

DIMITRE ONCIUL

EDITURA MINISTERULUI CULTELOR ȘI
INSTRUCȚIUNII PUBLICE

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECU, Strada Borsoi 59

1905

Orchestra S. Bogdan
Inv. A. 42.494
D. Oniciu

XXIV IANUARIE

Conferință ținută la serbarea școlară din 24 Ianuarie 1905
în Ateneul Român

DE

DIMITRE ONCIUL

B309842

EDITURA MINISTERULUI CULTELOR ȘI
INSTRUCȚIUNEI PUBLICE

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECU, Strada Berzei 59

1905

DOMNULE MINISTRU,
DOMNILOR ȘI DOAMNELOR,
IUBIȚI ȘCOLARI,

«E scrisă'n ceruri sfânta Unire,
«E scrisă'n inimi cu foc ceresc!
«O Românie, l'a ta mărire
«Lucrează brațul dumnezeesc!»

Cu aceste înălțătoare cuvinte, isvorite din credința vie în viitorul românesc, poetul laureat al *Gintei Latine*, nemuritorul nostru Alecsandri, însuflețeà în 1857 inimile pentru Unirea îndeplinită apoi la 24 Ianuarie 1859. Astăzi serbăm a 46-a aniversare a acestei zile mari a istoriei noastre, zi de serbătoare națională.

Cu adevărat «scrisă în ceruri» și «scrisă în inimi cu foc ceresc», cum zice poetul, erà

Unirea ce a creat România de astăzi. Scris le-a fost celor două țeri surori, Țeara-Românească și Țeara Moldovei, unite de natură prin așezarea lor geografică, unite de istorie prin alcătuirea lor națională și politică, scris le-a fost, chiar dela începutul lor ca state românești, să fie unite într'o Românie singură și nedespărțită. Precum apele lor se unesc în albia Dunărei, precum munții lor se unesc în lanțul Carpaților, precum câmpiile lor se unesc în șesul românesc, — deasemenea cele două țeri eră unite prin aceeași origină, prin aceeași limbă și lege, prin aceeași simțire a fiilor sei. Conștiința unității lor naționale eră în conștiința neamului întreg, eră în conștiința tuturor care, în bine sau în rău, au avut atingere cu ele.

În frățească unire, Muntenii și Moldovenii, la întemeierea țărilor lor, gonind de aci pe Tătari, ultimele orde barbare ce s'au revărsat peste mănoasa câmpie dintre Nistru și Carpați, au luat în stăpânire pământul unde eră merit Românului creștin să tragă brazdă în țelină, să-și așeze statornic casă și masă, să-și ridice triumfător tron și altar. În fră-

țească unire, Muntenii și Moldovenii, apărându-și statul lor național în cele două Principate, neîntrerupt menținute ca întrupare a vieții noastre politice și naționale, au ținut piept sumeților Unguri și Poloni care năzuiă să-i supună, și s'au ridicat spre a scutura jugul turcesc în zilele lui Mihai Viteazul, care trecător i-a unit sub sceptrul seu. Și tot în unire, Muntenii și Moldovenii, dupe grele lupte pentru existența lor politică și națională, au înlăturat urgisita domnie a Fânarioților și au frânt jugul suzeranității turcești, de care s'a liberat învingătoare România unită.

Dela întemeierea lor ca state românești, în secolul al XIV-lea, și până la unirea lor într'un singur stat național, acum 46 de ani, conștiința unității naționale a celor două țeri surori a ținut vie ideea ce a urmat apoi să înlăptuiască unirea lor. Dacă totuși Unirea ce a dat ființă României de astăzi nu s'a făcut decât la 1859, cauza eră mai întâiu în concepția de stat a timpurilor mai vechi, apoi mai ales în împrejurările externe.

Dupe concepția de stat generală în evul mediu, statul erà una cu dinastia. Și la noi, cât timp erà vechile dinastii naționale, Basarabii în Țeara-Românească, Mușatii în Moldova, ideea de stat în ambele Principate erà nedespărțită de dinastiile moștenite.

Când Mircea cel Bătrân, domnul Țerei-Românești, înlăturâ pe usurpatorul Iuga dela tronul Moldovei, el nu se gândea să ia el însuși domnia acestei țeri, ci el susțineà pe moștenitorul legitim al tronului moldovenesc, Alexandru cel Bun, fiul lui Roman Vodă Mușat. Tot așa Stefan cel Mare, domnul Moldovei, când detronâ în Țeara-Românească pe Radul cel Frumos, închinat Turcilor, cum și dupe detronarea lui Basaraba Laiot și a lui Basaraba Țepe-luș, carii deasemenea trecuse de partea Turcilor, el puse în domnie și susțineà vlăstari de ai dinastiei Basarabilor.

Și în Țeara-Românească și în Moldova, drepturile moștenite ale dinastiilor, consacrate prin legătura sacro-sanctă dintre popor și casa domnitoare, erà considerate deopotrivă

ca inviolabile. Aceste drepturi inviolabile, recunoscute și respectate în ambele Principate, dacă nu erà observate cu aceeași rigoare față de persoana domnitorului, care se alegea dintre fiii de domni și putea fi înlocuit cu alt membru al dinastiei, fiu de domn, ele totdeauna au fost păzite cu sfințenie față cu dinastia însăși.

Fiind dată această concepție de stat pe fundament dinastic, unirea celor două Principate românești într'un singur stat erà exclusă cât timp fiecare din ele aveà dinastia sa moștenită. Dar îndată ce cu ultimii descendenți ai Mușaiilor pe tronul Moldovei se stinse vechea dinastie a țerei,—în linie bărbătească cu Aron Vodă, fiu natural al lui Alexandru Vodă Lăpușneanul, în linie femeiască cu Ștefan Răzvan, fiu natural al lui Petru Vodă Șchio-pul, fiul Doamnei Chiajna,—dindată resări ideea unirei sub dinastia țerei surori. Erà măreța Unire națională din 1600, făcută de Mihai Viteazul ca domn al Țerei-Românești, Ardealului și Moldovei, unire, din nefericire, și cu el căzută.

Încă înainte de a cuceri Ardealul, Mihai avea în vedere unirea Moldovei cu Țeara-Românească. Ideea resări din lupta întreprinsă pentru desrobirea națională de sub jugul turcesc, spre care sfârșit el încheie, abia ce se împlini anul dela suirea sa pe tron, alianța din 1594 cu țeara-soră și cu principatul Transilvaniei. Pe lângă aceasta, el avea și un motiv dinastic. Aliatul seu Stefan Răzvan, descendent al Mușaiilor prin buna sa Chiajna Doamna, ficia lui Petru Rareș, și ultimul lor vlăstar pe tronul Moldovei, descindea în linie bărbătească, ca fiu al lui Petru Șchiopul, din Basarabi. Dupe moartea lui, în luptă cu Ieremie Moghila, adus la domnie de Poloni și străin de vechea dinastie a țerei, Basarabii Țerei-Românești eră în drept să pretindă, ca moștenitori colaterali, succesiunea la tronul moldovenesc.

Fără a invoca acest drept, dar negreșit nu fără a se întemeia într-o cât-va pe el, Mihai Viteazul, dupe stingerea dinastiei moldovenești, pretindea domnia Moldovei. Pe la începutul anului 1598, cerând pentru aceasta consimțământul aliatului seu Sigismund Bá-

thory, principele Transilvaniei, ale cărui pretențiuni de suzeranitate asupra Moldovei și Țerei-Românești el fusese nevoit a le recunoaște, el îi făcè cunoscut planul seu de a gonì pe Ieremie Moghila din Moldova și de a ocupa țeara pentru sine. Moldovenii, ziceà el, așteaptă numai sosirea lui spre a-i da domnia.

Dar evenimentele ce au urmat apoi dupe abdicarea lui Sigismund Báthory dela tronul Transilvaniei chiemară pe Mihai mai întâiu în Ardeal. Numai dupe cucerirea Ardealului, el putù aduce la îndeplinire planul seu pentru Moldova, cucerindu-o din mâinile lui Ieremie Moghila și ale Polonilor, în Maiu 1600.

Unirea celor trei țeri sub sceptrul lui Mihai Viteazul erà, dupe concepția lui însuși, mai strinsă între Moldova și Țeara-Românească decât cu Ardealul. Pe când în Ardeal, cucerit în numele împăratului ca rege al Ungariei, Mihai se mulțumeà să fie numai voevod-gubernator cu drept ereditar în linie bărbătească, în Moldova, ca și în Țeara-Românească, el pretindeà domnia ereditară «și pre feciori și pre fete», cum ziceà în cererile formulate

pentru împăratul. Îdeea unei uniri mai strinse între aceste două țeri sub dinastia de drept, cum reiese de aci, se întemeiã pe conștiința legăturilor mai apropiate dintre ele, din punct de vedere politic-național, ca și dinastic.

Această primă unire a țărilor surori, de Mihai Viteazul adusă la îndeplinire pentru un moment și cu el căzută, este cea dintâi manifestare a ideii unității naționale. Eroul ei, ucis în câmpul Turdei, a căzut jertfă pentru ideea întrupată prin dânsul, idee lăsată moștenire generațiunilor următoare și problemă altor timpuri. El a căzut jertfă, pentru ca să se adeverească cuvântul: Nici o idee mare nu învinge fără de jertfă!

Mihai Viteazul, primul reprezentant al unității naționale, este și ultimul reprezentant al timpului vechilor noastre dinastii ale Basarabilor și Mușaților, care până atunci (cu mutări dintr'o țeară într'alta, în timpul din urmă) au domnit în neîntreruptă linie bărbătească. Dupe moartea lui, urmează, în ambele Principate, domni din diferite familii, între care unii și descendenți de ai Basarabilor în linie femeiască, pe lângă trei în

linie bărbătească, însă fără continuitate dinastică.

Desființarea dinastiilor a avut drept urmare căderea tot mai umilitoare a Principatelor sub jugul turcesc, care în sfârșit ne-a adus nedemna domnie a Fanarioților cu urmările ei ce se resimt încă. Această decadentă politică și umilire națională, prin trei secolii și mai bine, înlătură, bine înțeles, ori ce posibilitate de aspirațiuni naționale mai înalte, nutrite de ideea căreia Mihai Viteazul i-a dat vieță.

* * *

În urmă, mișcarea națională din 1821, desființând domnia Fanarioților și restabilind domniile pământene, dădu un nou avânt Națiunii. Epoca restaurațiunii sub domniile pământene tăcu să reînvie ideea Unirii ca un nou soare de lumină și de vieță, și ne aduse Unirea din 24 Ianuarie 1859.

Precum mișcarea din 1821 s'a făcut și în Țeara-Românească și în Moldova în același timp, asemenea și tendințele unioniste

s'au manifestat în același timp în ambele Principate, înaintând deopotrivă până la îndeplinirea Unirei. Cea dintâiu manifestare a acestor tendințe apare în epoca de naștere a Regulamentului organic, 1829—1831, la stabilirea protectoratului rusesc în urma păcii dela Adrianopole din 1829.

În Țeara-Românească, ideea Unirei fu exprimată atunci printr'un memoriu de 25 puncte asupra dorințelor naționale, redactat pe la 1829. Între cele 25 puncte se află cererile următoare:

«Valahia și Moldavia să se împreune și să facă amândouă un prințipat.

Prințipatul acestor întrupate provincii să fie de sine și neatârnat de Turchia.

Forma cârmuirii acestor două provincii să fie monarhie dupe moștenire.

Cârmuirea acestei nouă monarhii să se încredințeze la vre-un prinț din familiile domnitoare în Germania-de-sus, fără însă a se supune sau a se întrupa monarhia aceasta cu alta»^{*)}.

---

^{*)} *Documente privitoare la istoria Românilor* X, 647 sq. Dupe o copie a lui V. A. Urechia, care credea că originalul în posesiunea sa ar fi din biblioteca poeților Văcărești.

Acestea erà punctele de căpetenie ale dorințelor naționale în Țeara-Românească când se începù lucrarea Regulamentului organic în 1829. Unirea, neatârnaarea, dinastia, cu un principe ereditar din familiile domnitoare în Apus, acestea constituia pe urmă programul nostru național până la îndeplinirea Unirei în 1859, până la stabilirea Dinastiei în 1866, până la cucerirea Independenței în 1877.

În același timp, și în Moldova erà asemenea aspirațiuni. La proiectul rusesc pentru noua organizare a Principatelor, visterul Iordache Catargiu, membru al Comisiunei pentru alcătuirea Regulamentului organic al Moldovei, propuse unirea ambelor Principate sub o singură domnie. Această propunere, primită de Comisiunea întreagă, fu agreată și de guvernul rusesc. Dar când, la redactarea ei spre a fi înaintată Curții Imperiale și Obșteștei Adunări, Iordache Catargiu cerù a se prevedea ca principele acestui nou Stat să nu aparțină nici uneia din cele trei puteri vecine (Russia, Austria și Turcia),

proiectul unirei întâmpină opoziție din partea rusească și fu părăsit.*) Totuși în Regulamentele organice ale ambelor țări s'a pus articolul următor :

«Inceputul, relighia, obiceiurile și ase-mănarea limbei lăcuitorilor acestor două Prințipaturi, precum și trebuințele îm-belor părți, cuprind din însuși descăli-carea lor elementurile nedespărțitei uniri, care sau împedicat și sau întâr-ziat de întâmplătoarele împrejurări. Mântuitoarele folosuri ale rodului ce sar naște din întrunirea acestor două nații sânt netăgăduite. Elementurile întru-nirii a Moldo-Românilor se află așe-zate prin acest Reglement prin ase-mănatele temeieri ale administrației acestor țări».**)»

Ideea Unirei, astfel manifestată la noua organizare a Principatelor prin Regulamentul organic, găsi resunet și în literatura acelei epoce. La 1830 Ioan Văcărescu, în poesia

*) *Acte și Documente relative la Renașterea României* III, 827.

**) *Analele Parlamentare ale României* I 2, 222. Reg. Mold. Art. 425. = I 1, 257. Reg. Val. Art. 371 (cu mici deosebiri de redactare).

«*La Milcov*», zicea la adresa riului ce despărtează pe frați:

- «De unde-ți vine numele,
părau fără putere,
«Ce despărțirea neamului
tu îndrăznești a cere?...
«Desprețuire frații dau
puteri-ți ne'nsemnate!
«Căci, despărțit ori depărtat,
fratele e tot frate.»

Scrierile poezilor, istoricilor și publiciștilor, înflăcărate de cel mai cald patriotism, ca și cele două foi periodice, *Curierul Românesc* al lui Eliade Rădulescu în Țeara-Românească, *Albina Românească* a lui Asache în Moldova, ambele întemeiate în 1829, întreținează mereu focul sacru al aspirațiilor naționale și alimentă conștiința națională, pregătind astfel Unirea și renașterea României.

Iată ce zice despre acest curent, în 1834, o corespondență franceză din București:

«Cele două Principate, unite prin comunitatea originii lor, a limbei lor, a istoriei lor și a pozițiunii lor politice actuale, aspiră a se contopi într'un singur Stat... Eu m'am pus în raport, la Iași, cu tot ce

se putea afla acolo ca oameni care iau oarecare parte la afacerile publice; și, fără nici o provocare din partea mea, toți, dupe cele dintâi vorbe schimbate, îmi exprimă mereu această dorință... La București am aflat aceeași dorință în fundul inimilor, dar aci oamenii se exprimă cu mai multă rezervă... La ideea unirii celor două țeri se adaugă aceea de a încredința domnia unui principe străin. Aceasta este deasemenea o dorință generală, care nu e năbușită decât în acei care ar simți interesele lor particulare compromise prin realizarea ei; și încă se găsesc mulți, chiar între aceștia, care se ridică mai presus de această considerație.—Tatăl meu a fost domn, îmi zicea Beyzadé Ghika, unchiul meu este acum, și totuși nu este sacrificiu ce n'ași face spre a procura țerei mele cele două singure baze de existență care pot să-i permită a spera oarecare stabilitate: unirea celor două Principate și așezarea unui principe străin.—Noi am primii cu lacrimi de recunoștință ori ce principe străin, ori și care ar fi, îmi zicea marele vornic Filipescu.»*)

*) *Acte și Documente III, 826 sqq.*

Aşa cugetà, aşà simţea patrioţii care ne-au dat moştenire ca patrie o Românie unită.

Ideea Unirei, care stăpâneà astfel cugeta-rea şi simţirea românească în ambele Principate, aşteptà numai momentul oportun pentru realizarea ei. Cea dintâiu ocazie se oferì în 1841, la căderea lui Alexandru Ghica, primul domn sub regimul Regulamentului organic în Ţeara-Românească. Unioniştii, prin delegatul lor Ion Ghica, oferiră atunci domnia Ţerei-Româneşti lui Mihail Sturdza, domnul Moldovei, spre a realiza unirea cea mult dorită.*) Dar încercarea nu isbutì, şi Russia făcù să se aleagă George Bibescu.

Dacă toate inimile patriote tindeà spre idealul naţional al Unirei, minţile încă nu erà destul pregătite pentru atingerea lui. Iar programul naţional erà unirea sub un principe din dinastiile occidentale, nu sub un domn pământeian care nu puteà să înlătore pretenţiunile numeroşilor competiitori la domnie.

*) Ion Ghica, *Scrisori* (ed. II) pp. 183. 248.

Realizarea unirei în sensul programului național întâmpină cea mai mare piedecă în suzeranitatea turcească și în protectoratul rusesc. Unirea sub un principe din dinastiile occidentale trebuia, mai curând sau mai târziu, să scuture și jugul suzeranității turcești, și cătușele protectoratului rusesc, deopotrivă apăsătoare asupra vieții noastre naționale. Aceasta o prevedeă prea bine și Turcii și Rușii: de aci opoziția lor contra tendințelor unioniste.

Cele două puteri suzerane și protectoare eră secundate și de vecina Austrie, care, urmărind mai demult anexarea Principatelor românești, căută a le ține în atâr-nare de influența sa predominantă. Programul național, așa precum i-a dat expresie Moldoveanul Iordache Catargiu în Comisiunea pentru alcătuirea Regulamentului organic, ca și memoriul contemporan din Țeara-Românească, excludeă, cum am văzut, dela tronul țerilor unite pe membrii dinastiei austriace, ca și pe cei ai dinastiei rusești, deopotrivă cu vre-un candidat din imperiul Otoman. Cele trei puteri vecine,

din punctul de vedere al intereselor lor proprii, aveà deci cuvânt să împiedece unirea astfel concepută și contrară intențiunilor lor în Principate.

Dar nici puternica împotrivire a marilor puteri încunjurătoare, nici ori ce putere omească din lume nu mai puteà să împiedece avântul măreț ce Româניהa redeșteptată îl luase spre o nouă viață, spre un alt viitor; nu mai puteà să stingă focul ceresc al ideii naționale, aprins în inimile românești de pretutindenii; nu mai puteà să oprească pulsul de viață renăscătoare al României unite, a cărei renaștere o ocroteà brațul dumnezeesc.

Mișcarea revoluționară din 1848, îndreptată în Principate mai ales contra protectoratului rusesc, ale cărui cătușe apăsà mai greu acum decât jugul suzeranității turcești, iacă să se manifesteze din nou ideea Unirii, innăbușită cât-va timp de puterea protectoare.

Intre «*Dorințele partidei naționale din Moldova*», redactate de Mihail Kogălniceanu

la 1848, reapare și unirea Principatelor, «unirea care — cum se zice aci — este dictată atât de vederat prin aceeași origină, limbă, obiceiuri și interese, încât ea este încuviințată de însuși acel Reglement pe care Rusia cu armele în mână îl sprijinește» (adecă Regulamentul organic).

«Să avem credință în viitorul nostru!» — exclamă autorul *Dorințelor*. — «Să ne arătăm vrednici da fericirea și de libertatea ce Tatăl cel de sus, dela întemeierea lumii, au pregătit tuturor popoarelor, și care, prin urmare, curând sau târziu, trebuie să vie și Românilor!»*)

Asemene idei și simțeminte aveà resunet și în Țeara-Românească. Aci Nicolae Bălcescu, expunând planul mișcării ce revoluția română trebuià s'o îndeplinească spre a-și ajunge scopul, arătà ca țintă a dorințelor poporului român *unitatea și neatârncarea națională***). Prin unitatea națională se înțelegeà acum unirea tuturor Românilor.

*) *Dorințele partidei naționale din Moldova la 1848*, reeditate de G. Mărzescu, pp. 59. 63.

***) Ion Ghica, *Amintiri din pribegia dupe 1848*, p. 475.

Acestor aspirațiuni naționale, poetul «*Deșteptării României*», însuflețitorul Alecsandri, le dă expresie în mărețele viersuri :

«Sculați frați de-același nume,
iată timpul de frăție!
«Peste Molna, peste Milcov,
peste Prut, peste Carpați
«Aruncați brațele voastre
cu-o puternică mândrie,
«Și de-acum pe veșnicie
«Cu toți mânilă să dați!»

Despre aceste năzuințe, manifestate în mișcarea revoluționară din ambele Principate, ministrul afacerilor străine al Rusiei, comitele Nesselrode, în o circulară către misiunile diplomatice, din Iulie 1848, ziceà :

«Boierii moldoveni refugiați în Bucovina... pregăteà o răscoală, al cărei rezultat trebuià să fie, ca și în Valahia, asasinarea sau expulsiunea hospodarului, răsturnarea ordinii stabilite și unirea celor două Principate într'un singur Stat, țără oare-cari legături cu Russia și cu Poarta Otomană.»

Iar cu privire la Țeara-Românească, el ziceà :

«Proiectul lor viitor este de-alminterea învederat. El reiese din programul lor, și proclamațiunile lor nu-l tănuiesc. Acest proiect este de a restaura, pe o bază istorică ce n'a existat nici odată, vechea lor naționalitate, adecă de a înceta să fie provincii, și de a constitui, sub numele de regat daco-român, un nou Stat deosebit și independent, la formarea căruia ei ademenesc pe frații lor din Moldova, din Bucovina, din Transilvania și din Basarabia.»*)

Cabinetul rusesc atrăgea atenția puterilor europene asupra complicațiunilor ce ar trebui să urmeze de aci, și căută să justifice măsurile luate de Russia, ca putere protectoare, spre întâmpinarea lor.

Dupe înăbușirea revoluției prin oștile turcești și rusești, tendințele unioniste amuțiră pentru cât-va timp în Principate. Dar propagatorii lor găsiră adăpost în Apusul civilizat, unde capii partidului revoluționar, împinși spre emigrare, fură nevoiți să se exileze. Emigrații români împlură lumea

---

*) *Acte și Documente* II, 4 sqq.

apuseană de plângerile lor și deșteptară simpatiile fraților latini din Occident, cu Franția în frunte, pentru cauza română.

Acestor simpatii, susținute și prin interesele puterilor occidentale în Orient, datorim liberarea de protectoratul rusesc, în urma războiului din Crimeia, provocat de Russia prin pretențiunile sale nemăsurate de a-și întinde protectoratul asupra tuturor creștinilor ortodoxi din imperiul Otoman. Combătută, în aceste pretențiuni, de puterile occidentale care veniră în ajutor Turciei, Russia fu învinsă de oștile aliate ale Franciei, Angliei și Sardiniei (premergătoarea Italiei unite). Prin tractatul de Paris din 1856, cu care s'a încheiat pacea dupe acest războiu, Principatele române, ca state dependente de imperiul Otoman, au fost scoase de sub protectoratul rusesc și puse sub garanția colectivă a celor șapte puteri dela Congresul de Paris.

Cu aceasta, năzuințele spre unire, manifestate dela începutul protectoratului rusesc încoace, intrară într'o nouă fază.

La Congresul de Paris, chestiunea Unirei a fost pusă în discuție de către plenipotențiarul Franciei, comitele Walewski, în urma dorințelor exprimate în acest sens din partea ambelor Principate.

Înșiși ultimii domni înainte de Unire, Barbu Stirbey în Țeara-Româneasca, și Grigore Ghica în Moldova, a căror numire pe 7 ani, conform convenției dela Balta-Liman din 1849, expiră chiar în 1856, s'au făcut interpreții desinteresați ai dorințelor naționale în această privință. În memoriile adresate de ei Cabinetului francez și Congresului, ei cerea unirea sub un principe ereditar din dinastiile europene, ca singurul mijloc de a rezolva chestiunea Principatelor, atât în interesul lor cât și în interesul Europei*). Eră cea mai convingătoare dovadă ce ambii domni, prin acest act de luminat patriotism, o dedea Europei despre nestrămutata voință a Națiunii.

În consecință, la Congresul de Paris, plenipotențiarul Franciei propuseră ca Congresul

---

*) *Acte și Docum.* II, 966 sqq. III, 206 n.

să admită și să proclame unirea Principatelor într'un singur Stat, unire ce respunde necesităților și intereselor adevărate ale celor două țeri. Propunerea, susținută și de plenipotențiarilor Angliei și ai Sardiniei, fu admisă și de cei ai Rusiei, care, nemai având ce pierde în Principate dupe desființarea protectoratului, căută să-și recâștige astfel simpatiile pierdute. Dar plenipotențiarilor Turciei și ai Austriei se opuseră; cei ai Prussiei nu luară parte la Congres decât mai târziu.

Față cu opoziția celor două puteri adversare Unirei, Congresul decise deci ca Poarta Otomană să convoce imediat, în fiecare din cele două țeri, un *Divan ad hoc* care să se pronunțe asupra organizării definitive a Principatelor*).

Pronunțarea Divanurilor ad hoc, convocate în 1857 sub guvernul provisoriu al locotenenților domnești (numiți caimacami), eră hotărâtă de mai înainte. Ea nu putea să fie decât Unirea.

---

*) *Acte și Docum.* II, 1015 sqq. 1067 sq.

Unirea, dorită de inimile tuturor ce simțea românește, resună dela un capăt la altul al Țerei. Articole, memorii și broșuri, publicate în Țeară și în străinătate, înflăcăra inimile, întărea convingerile, pregătea tărâmul pentru marea operă națională ce era de îndeplinit.

Poeții, în frunte cu Alecsandri, acel «rege al poeziei» a cărui liră a resunat la toate actele mari ale Țerei, intonă cântarea lor în-suflețitoare la renașterea Patriei. Acela care în 1857 cu glas de profet zicea: «E scrisă'n ceruri sfânta Unire!... O Românie, l'a ta mărire lucrează brațul dumnezeesc!» — în același timp el cântă poporului redeșteptat
Hora Unirei:

»Hai să dăm mână cu mână
«Cei cu inimă română,
«Să 'nvărtim hora frăției
«Pe pământul României.

»Măi Muntene, măi vecine,
«Vino să te prinzi cu mine
«Și la viață cu unire,
«Și la moarte cu 'nfrățire!

«Amândoi suntem de-o mamă,
 «De-o făptură și de-o seamă...
 «Amândoi avem *un* nume,
 «Amândoi o soartă 'n lume.

Eră cântarea de redeșteptare pentru o nouă viață, hora de înfrățire, în zorile unui alt viitor.

În Septembrie 1857 se deschisera Divanurile ad hoc în ambele Principate. În a 7-a sa ședință, la 7 Octobrie, Adunarea Moldovei primi, dupe înălțătoarele cuvântări rostite de Constantin Hurmuzaki și de Mihail Kogălniceanu, cu 81 voturi pentru și cu 2 contra, propunerea semnată de 20 de deputați, cuprinzând următoarele cinci puncte, ca «cele întâi, cele mai mari, mai generale și mai naționale dorinți ale Țerei» :

«1) Respectarea drepturilor Principatelor și în deosebi a autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor capitulații încheiate cu Poarta.

2) Unirea Principatelor într'un singur Stat sub numele de România.

3) Prinț străin cu moștenirea tronu-

lui, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia Țerei.

4) Neutralitatea pământului Principatelor.

5) Puterea legiuitoare încredințată unei obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele Nației.»

Proclamarea votului de către presidentul Adunării, Mitropolitul Sofronie, care sculându-se declară: «Adunarea au încuviințat», fu primită cu cea mai vie însuflețire, în nesfârșite urări de «Vivat Unirea!»*)

În ziua următoare, în Adunarea Țerei-Românești, Costache Kretzulescu făcù o propunere identică, cuprinsă în patru puncte (fără punctul relativ la neutralitate, din cele cinci puncte ale Adunării Moldovei). Propunerea fu dată în cercetare unei Comisiuni de urgență. A doua zi, la 9 Octobree, Ion Brătianu citi raportul Comisiunii, care conchideà la primirea celor patru puncte. Adunarea, în număr de 99 deputați prezenți,

---

*) *Acte și Docum.* VI I, 63 sqq.

sculându-se întregă, strigă : «Să trăiască Unirea ! Să trăiască România !» *).

Unirea Țerilor surori, proclamată de Divanurile ad hoc în memorabilele zile de 7 și 9 Octombrie 1857, erà cel mai mare act politic al istoriei noastre ce s'a săvârșit până atunci dela unirea din zilele lui Mihai Viteazul. Erà actul de renaștere a României.

«Unirea — ziceà adresa Adunării Țerei-Românești către Adunarea Moldovei, votată în ședința din 9 Noembrie, — Unirea de acum va fi steaua vieții noastre, și plini de încredere într'însa să strigăm împreună : Trăiască România una și nedespărțită !» **).

Iar în ultima ședință a Adunării Moldovei, la 21 Decembrie, Mihail Kogălniceanu ziceà :

«Cinci milioane de Români, cu brațele întinse, cu ochii pironiți către acel mare punct unde are a se hotărî soarta patriei lor, așteaptă cu toată încrederea marele cuvânt care va introduce bucu-

*) *Acte și Docum.* VI 2, 28 sqq.

**) *Ibid.* VI 2, 181.

ria și fericirea în mijlocul unei întregi nații, acel cuvânt care va vesti învierea României unite și autonome!» *).

Acel cuvânt trebuiă să-l rostească puterile garante, confirmând votul Națiunii. Spre a da hotărîrea lor, plenipotențiarii celor șapte puteri garante se întruniră în Maiu 1858 la Paris, în conferențele pentru organizarea Principatelor.

Plenipotențiarul Franciei, al cărei împărat Napoleon III, amicul demn de neuitată recunoștință al Românilor, susțineă cauza națională, recomandă aprobarea cererilor Divanurilor ad hoc, în special «unirea Moldovei și Valahiei într'un singur principat sub domnia unui principe străin». Propunerea, susținută și de plenipotențiarii Rusiei și ai Sardiniei, fu însă combătută cu stăruință de către plenipotențiarii Turciei și ai Austriei, adversari declarați ai Unirei. Plenipotențiarul Prusiei, admițând în principiu cererile Divanurilor ad hoc ca expresiune adevărată a dorințelor naționale, contestate

---

*) *Acte și Docum.* VI 1, 496.

de adversarii Unirei, cerea o examinare prealabilă a drepturilor respective ale Turciei și ale Principatelor. În cele din urmă, fu admisă propunerea mijlocitoare a plenipotențiarului Angliei, adică de a «combina (cum zice Procesul-verbal al acelei conferențe), prin asimilarea instituțiilor administrative, un sistem ce ar putea satisface dorințelor Principatelor, salvagardând totuși drepturile legitime ale puterii suzerane» *).

Conform acestui mod de a vedea și pe temeiul unui proiect prezentat apoi în acest sens de către plenipotențiarul Franței**), cele șapte puteri încheiară convenția dela Paris, semnată în 19 August 1858. Ea conține următoarele dispozițiuni principale :

Principatele vor fi constituite sub denumirea de «Principatele-Unite ale Moldovei și Valahiei», rămânând sub suzeranitatea sultanului și sub garanția colectivă a puterilor contractante.

Fiecare din ambele Principate va avea un

---

*) *Acte și Docum.* VII, 267 sqq.

**) *Ibid.* VII, 274 sq.

domn ales de Adunare, o Adunare proprie aleasă pe 7 ani, și guvernul seu propriu.

Ca instituțiuni comune, ambele Principate vor avea o Comisiune centrală și o Curte de Casație, cu sediul la Focșani. Comisiunea centrală, compusă din 8 Moldoveni și 8 Munteni, parte numiți de domn, parte aleși de Adunări din sinul lor, va pregăti legile de interes comun, care vor fi votate de Adunări; de competența ei va fi tot ce privește unitatea legislației, uniunea vamală, postală și telegrafică, sistemul monetar și alte chestiuni de utilitate comună.

Milițiile în ambele Principate vor fi organizate la fel, spre a putea forma, în caz de nevoie, o singură armată*).

Organizarea impusă Principatelor prin convenția dela Paris nu respundeà nici pe jumătate la dorințele Națiunii, formulate de Divanurile ad hoc. Dar înțelepciunea patrioților care atunci conduceà destinele Țerei a priceput totuși să aducă la îndeplinire, pe

---

*) *Acte și Docum.*, VII, 306 sqq.

temeiul acestei convențiuni, Unirea din 24 Ianuarie 1859.

Convenția nu prevedeà dacă domnul pe care fiecare Principat aveà să-și aleagă trebuià să fie altul în Țeara-Românească și altul în Moldova. Unioniștii se înțeleseră deci ca și Țeara-Românească și Moldova să aleagă pe aceeași persoană. Alegerea erà fixată, pentru ambele Principate, pe ziua de 5 Ianuarie 1859. Pe când Moldovenii se prezentară la alegere în ziua fixată, unioniștii din Țeara-Românească lipsiră dela Adunare spre a așteptà rezultatul alegerii din Iași, și făcură ca ea să-și amâne lucrările până la 24 Ianuarie.

Adunarea Moldovei alese, cu unanimitatea voturilor exprimate, pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

«Alegându-te pe Tine domn în țeara noastră, — ziceà Mihail Kogălniceanu în cuvântul rostit dupe alegere — am vroit să arătăm lumii aceea ce toată țeara dorește: la legi nouă om nou. O Doamne, mare și frumoasă îți este misia. Constituția din 7 (19) August ne

însemnează o epocă nouă, și Măria Ta ești chemat să o deschizi! Fii dar omul epocii; fă ca legea să înlocuiască arbitrarul; fă ca legea să fie tare; iar Tu, Măria Ta, ca Domn, fii bun, fii blând, fii bun mai ales pentru acei pentru care mai toți domnii trecuți au fost nepăsători sau răi. Nu uita că, dacă 50 de deputați te-am ales Domn, însă ai să domnești peste două milioane de oameni!*)

Dar nu peste două milioane numai, ci peste cinci milioane de Români eră chemat să domnească Alesul Națiunei. La 24 Ianuarie Adu-narea Țerei-Românești unì votul seu cu acel al țerei surori, alegând cu unanimitate pe același domn.**) Așà s'a făcut Unirea din 24 Ianuarie 1859, acum 46 de ani.

Zi măreață, slăvire ție!

Eră însă numai primul pas spre Unirea cea dorită și mereu înteițită de Națiune, dela începutul Regulamentului organic încoace,

---

*) *Acte și Docum.* VIII, 345.

**) *Ibid.* VIII, 593.

și cerută de Divanurile ad hoc. Spre a face un pas mai înainte, trebuia înlăturate mai întâiu dificultățile ce rezultă din opoziția puterilor ostile Unirei, Turcia și Austria.

Obținând, cu sprijinul Franciei, recunoașterea ca domn al Principatelor-Unite, Cuza Vodă realiză, până în trei ani, și unirea definitivă. În 1860 mergând la Constantinopole spre a face — cum zicea — o «vizită de curtoasie» *) sultanului, el știu să câștige încrederea suzeranului, și obținù, în cele din urmă, consimțământul Poartei pentru unirea definitivă prin contopirea ambelor guverne și ambelor Adunări de până atunci.

La 11 Decembre 1861 unirea definitivă fu proclamată. În Proclamația sa, domnitorul zicea:

«Românilor! Unirea este îndeplinită... În zilele de 5 și 24 Ianuarie ați depus toată a voastră încredere în Alesul Națiunii, ați întrunit speranțele voastre într'un singur Domn. Alesul vostru vă dă astăzi o singură Românie. Vă iubiți

*) *Monitorul Țerei-Românești* din 18 Octombrie 1860.

patria, veți ști dar a o întări. Să trăiască România!»*)

În Adunarea Țerei-Românești, la proclamarea unirei definitive, Barbu Catargiu, rostind un celebru discurs, zicea:

«Unirea e săvârșită... Toți simțiți cât e de mare acest cuvânt: el cuprinde în sine făgăduința mântuirii și viitorul Țerei. De aceea el a circulat ca o scânteie electrică în inimile noastre ale tuturor; și sunt încredințat că strămoșii noștri au tresărit și ei astăzi de aceeași fericire, și cu lacrimi de bucurie ne binecuvântă din înălțimile cerurilor. Unirea s'a făcut... Unirea noastră dar e azi sub scutul înțelepciunii și al înfrățirii; și înțelepciunea, știți, Domnilor, că ne vine dela Dumnezeu; înfrățirea între oameni e unul din cele mai de căpetenie comandamente ale religiei noastre. Să zicem dar cu biserica: Ceea ce Dumnezeu a unit, oamenii să nu îndrăznească a mai despărți».**)

*) *Monitorul Țerei-Românești* din 11 Decembre 1861 = *Monitorul oficial al Moldovei* din 12 Decembre 1861.

***) *Suplement la Monitorul No. 17*. Adunarea legislativă a Țerei-Românești, Ședința dela 11 Decembre 1861.

La 24 Ianuarie 1862 Adunările ambelor țeri se întruniră la București ca primul parlament al României unite. *) Astfel ziua de 24 Ianuarie are o îndoită însemnătate în istoria noastră: ea este ziua Unirei din 1859 a Principatelor-Unite, și ziua Unirei definitive din 1862 a României.

*
* * *

Dupe unirea definitivă din 1862, din cele patru puncte ale Divanurilor ad hoc mai rămânea de îndeplinit acela prin care se cerea domnia ereditară sub un principe din dinastiile europene.

Prin alegerea lui Cuza, această dorință nu avea să fie înlăturată. Alesul Națiunii însuși se considera numai ca depositar al suveranității ce, în momentul oportun, urmă să fie transmisă principelui care va fi chemat să întemeieze dinastia. În Mesagiul seu pentru deschiderea sesiunii parlamentare pe 1865—1866, el zicea :

---

*) *Suplement la Monitorul No. 19. Adunarea legislativă a României. Ședința dela 24 Ianuarie 1862.*

«Fiți convinși că eu n'ași vrea o putere care nu s'ar întemeia decât pe forță. Fie în capul Țerei, fie alături cu D-Voastre, eu voi fi totdeauna cu Țara pentru Țară, fără altă țintă decât voința națională și marile interese ale României. Eu voiesc să fie bine știut că nici odată persoana mea nu va fi o împiedecare la ori ce eveniment care ar permite de a consolida edificiul politic la a cărui așezare am fost fericit a contribui. În Alexandru Ioan I, Domn al Românilor, Românii vor găsi totdeauna pe colonelul Cuza, pe acel colonel Cuza care a proclamat, în Adunarea ad hoc și în Camera electivă din Moldova, marile principii ale regenerațiunii României, și care, fiind Domn al Moldovei, declară oficialmente înalțelor Puteri garante, când primea și coroana Valahiei, că el primește această îndoită alegere ca expresiune neîndoielnică și statornică a voinței naționale pentru unire, — însă numai ca un deposit sacru.»*)

Vederile domnitorului asupra alegerii sale,

---

*) *Monitorul* din 5/17 Decembre 1865.

și intenția lui de a abdica în favoarea principelui ereditar din o dinastie europeană, pe care Țeara îl cerea, sunt clar exprimate în acest ultim Mesagiu al seu. Dar starea din lăuntru și împrejurările din afară au adus mai curând abdicarea silită ce a urmat la 11 Februarie 1866. De și cu abdicare silită, peste care evenimentele ulterioare au întins giulgiul împăcăciunii, numele lui Cuza Vodă, personificând Unirea, este și rămâne în scumpă amintire Țerei recunoscătoare.

Cu domnia lui Cuza Vodă se încheie perioada restaurațiunii sub domniile pământene, începută cu mișcarea națională din 1821, perioada ce ne-a adus renașterea României, Unirea și îndrumarea spre o nouă dezvoltare.

Alegerea Principelui Carol, astăzi Regele glorios al României, și întemeierea Dinastiei, cu care începe o nouă epocă de înflorire și consolidare, o nouă perioadă a istoriei noastre, a realizat visul scump al Națiunii de aproape jumătate de secol.

Și dacă privim îndărăt lungul șir de lupte și suferințe prin care au trecut predece-

sorii și părinții noștri spre a ne lăsa moștenire o Românie unită, independentă, încununată cu regala coroană de oțel, și spre a întemeia Augusta Dinastie de care de acum înainte este legată soarta Țerei și soarta Neamului, rămânem pătrunși de recunoștință și admirare pentru iubirea și credința lor, credință care ne face să exclamăm și noi cu poetul :

«O Românie, l'a ta mărire
«Lucrează brațul dumnezeesc!»

Insuflețiți de această credință, să unim puterile noastre spre atingerea idealului național care este : o Românie înaintând înfloritoare mereu tot înainte spre viitorul ce menirea ei i-l păstrează.

Insuflețiți de acest ideal, să unim glasul nostru în patriotica urare :

Trăiască Regele nostru Carol I și Regina noastră Elisabeta Doamna!

Trăiască Augusta noastră Dinastie!

Trăiască România!

